

i llibres LECTURES

NOVEL·LA // Original perspectiva de la sort dels jueus al segle XX

► Després de la segona guerra mundial, el protagonista d'El Pentateuco de Isaac passa uns anys en un gulag.

El riure, companya d'un viatge trist

Les piruetes del convuls segle XX de vegades poden semblar una broma macabra del destí. I potser l'humor, càustic i exquisit, és una de les claus que fan d'El Pentateuco de Isaac (1998) un relat que ofereix una perspectiva original sobre els tristos avatars que van patir els jueus europeus.

Angel Wagenstein (Plovdiv, Bulgària - 1922) és conegut sobretot per la seva profusa i acreditada carrera en el món cinematogràfic. Aquesta va ser la seva primera incursió literària, a la qual van seguir dos llibres més -Lejos de Toledo (2002) i Adios, Shangai (2004)- que completen una ambiciosa trilogia sobre la sort que van córrer els jueus al segle passat. L'atzar va voler que fos el mateix Isaac Jacob Blumenfeld, el personatge central d'aquesta novel·la, qui li expliqués la seva història a l'autor. I aquest, amb un estil clar i directe que interpel·la el lector en tot moment, li ofereix el relat en boca del mateix Isaac.

El protagonista demostra que no és necessari abandonar la terra natal per canviar de pàtria. Va néixer i va créixer com a fidel servidor de l'Imperi austro-

hongarès a Kolodetz, a prop de Droghobich, on treballava a la sastreria del seu pare, que tenia un cartell que resava *Mode Parisienne*. Després que s'acabés la primera guerra mundial es va convertir en polonès fins que, de manera inesperada, 20 anys després, va arribar a ser ciutadà soviètic; una transició difícil que va fer que la botiga canviés de nom i es transformés en la Cooperativa Tèxtil núm. 6 i que fins i tot el rabí del poble s'afiliés al Club d'Ateus. Cridat a files amb l'Exèrcit Roig, va acabar formant part, després de l'annexió, de la «gran família alemanya». No obstant, un petit detall, la seva religió, no li va permetre gaudir dels privilegis del Reich.

Després de passar per dos camps de concentració, instal·lat a Viena una vegada acabada la segona guerra mundial i després d'haver perdut tots els membres de la seva família, les autoritats soviètiques el van acusar, ni més ni menys, de criminal de guerra nazi. No hi va haver res que el salvés d'uns quants anys en un gulag, a la riba del Kolima.

No només l'absurd és fidel company de viatge del periple d'Isaac Jacob Blumenfeld. Assumeix el

curios dels esdeveniments històrics sense ni una mica de dramatisme i tampoc s'obstina a comprendre'ls o a buscar-los una explicació, ni profana ni metafísica. Potser per això troba en l'humor, en l'humor jueu, incisiu i mordaç, especialment quan se'n riu de si mateix, quan parla dels seus costums i defectes i desgràcies, un gran recurs narratiu que podria dir-se que és un dels trets més lúcids d'aquesta novel·la.

El protagonista no pretén erigir-se en víctima, encara que ho sigui i rebí punyalades de tots els fronts, sinó més aviat el que vol és relatar el temps que li va tocar viure sense fer de la tragèdia una bandera. Descobria dels innombrables monuments que s'alcen en nom de la memòria en tantes i tantes ciutats europees perquè acaben convertint-se en simples adorns urbans, pedestals on fotografar-se els turistes. Sens dubte no pot ser més que un llibre trist, però aconsegueix arrencar somriures, i fins i tot alguna riallada. No obstant això, aquest element còmic no banalitzava gens ni mica les vicissituds que van patir milions de persones. Al contrari, el converteix en un relat subtil i delicat. Potser en el riure és on es troba el més recòndit de la humanitat, allò que no aconseguíem dir-se.

PAULA KUFFER
[llibros@elperiodico.com]

EL PENTATEUCO DE ISAAC
Angel Wagenstein
Traducció: Liliána Tabákova
Editorial: Libros del Asteroide
Pàgines: 320
Preu: 18,95 €

NOVEL·LA // El 'fenomen Anna Gavaldà'

Un gran SMS d'amor

Parlar d'Anna Gavaldà (Boulogne-Billancourt, París, 1970) és parlar del fenomen editorial a França més destacable del moment. Les expectatives d'un llançament seu són comparables a les d'un Harry Potter: cues en llibreria, lectors que llegeixen el llibre la primera nit, 600.000 exemplars venuts en un mes...

Va saltar a la fama amb el llibre de relats *M'agradaria que algú m'esperés en algun lloc* (1999) i es va consagrar amb les novel·les *L'estimava* (2002) i *Junts i prou* (2004). *El consol* segueix els mateixos passos. La clau està en la capacitat d'absorció de la realitat. La vida mateixa és la principal protagonista. L'estil Gavaldà connecta perfectament amb lectors d'avui. Lectura rapidíssima, frases curtes, col·loquialismes, to conversacional molt àgil, punts suspensius i abús d'anglicismes. Com un gran SMS d'amor, treballat i travat, però de més de 500 pàgines.

Charles Balanda és un exitós arquitecte. La seva vida flueix en-

tre edificis, aeroports i hotels del món i els capritxos de la seva nòvia i la filla d'ella a París. Amb 47 anys, Balanda arrossega seqüeles d'amor intangibles. La notícia de la mort d'Anouk, la mare del seu millor amic de la infància -el personatge més prodigiós-, farà que es replantegi el seu present i pensi de què li ha servit tant de triomf.

Gavaldà sap embastar una història, crear escenaris amb quatre paraules, descriure estats d'ànim, llançar els personatges a segones oportunitats. No obstant, en la seva recerca d'una perfecta imperfecció formal, sovint s'encalla.

Llegint *El consol* es té la sensació que la vida dels personatges pot canviar en qualsevol moment i de la manera més insòlita. Transiten per una corda fluixa molt íntima. L'humanisme pot transcendir en excés i s'instal·la en la cursileria, però amb tanta naturalitat, l'amor sense heròismes l'acaba avantatjant.

EL CONSOL EL CONSUELO
Anna Gavaldà
Traduccions: Xavier García Muniesa, Ona Rius i Carles Sans / Isabel González-Gallarza
Editorial: Edicions 62 / Seix Barral
Pàgines: 538 / 559
Preu: 21 €

EUSEBI LAHOZ
[elaho@elperiodico.com]

NOVEL·LA NEGRA // Noruega i el nazisme

Un passat fosc

La prudència és un bé que escasseja en la promoció editorial. Per principi, l'abús del superlatiu sempre juga en contra del propietari perquè situa les seves expectatives per sobre de les seves possibilitats. Això a tomb perquè, reuint les seves virtuts internes, *El pit-roig* lluita contra les seves excel·lències externes, les que neixen de vendre's com «la millor novel·la negra policíaca de tots els temps», obra del «Raymond Chandler noruec» i protagonitzada per «un investigador a l'altura del Kurt Wallander de Henning Mankell». Potser li hauria anat més bé al llibre (i a la veritat) veure's col·locat com un entreteniment de comercialitat mitjana-alta que, si bé li falta el subtext

críticoculturalista que eleva una novel·la de crims a la categoria d'obra d'art, tampoc incorre en la seqüenciació de la pantalla televisiva.

Potser el mèrit és doble si es considera que Jo Nesbo (Oslo, No-

ruega, 1960) és el líder d'un aclamat grup pop i no un acadèmic. A favor d'aquest llibre hi juga una apreciable ambició narrativa, que es concreta en: 1) El reiterat salt entre dos temps narratius. Per un costat, la segona guerra mundial, amb el poc

de difós paper dels col·laboracionistes noruecs amb l'Exèrcit alemany, el seu posterior judici per traïdors i una traumàtica reinserció a sumar a la psicosis de guerra. Per un altre, el present, que troba en els grups neonazis i les ansies de venjança dels veterans de guerra repudiats el seu nexa d'unió amb el passat. 2) Una abundància de personatges i escenaris, que es tradueix en subtrames on caben intents de magnificència, trastorns bipolars i xantatges seccicoculturalista que eleva una novel·la de crims a la categoria d'obra d'art, tampoc incorre en la seqüenciació de la pantalla televisiva.

DANI LAUDO
[dlaudo@elperiodico.com]

EL PIT-ROIG PETIRROJO
Jo Nesbo
Traduccions: Laia Font i Mateu / Carmen Montes
Editorial: Proa / RBA
Pàgines: 549 / 539
Preu: 21 €